

ПАРАРТНМА

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ
ΠΡΟΤΥΠΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

**ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**Κατευθυντήριες
γραμμές για
συμμετέχοντα ιδρύματα**

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1994

**PREPARED BY
ERASMUS BUREAU
FOR THE
EUROPEAN
COMMISSION**

Έγγραφο που εκπόνησαν οι:

Jim Donaldson, Scottish Higher Education Funding Council, Edinburgh

Andri Staropoli, Marie-Odile Ottenwaelter, Comiti National d'Evaluation, Paris

Christian Thune, Centre for Quality Assurance and Evaluation of H.E., Copenhagen

Ton Vroeijenstijn, Association of Universities in the Netherlands (VSNU), Utrecht

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ	10
A. ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	10
I. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	11
II. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΣΗΜΕΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟ	12
III. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟ	14
1. Το θεωρικό πλαίσιο	14
2. Στόχοι και επιδιώξεις	14
3. Το πρόγραμμα	14
α) Διοργάνωση του προγράμματος	14
β) Διδασκαλία και πρακτική εκμάθησης	14
γ) Εκτιμήσεις των σπουδαστών όσον αφορά το πρόγραμμα	15
4. Σπουδαστές	15
5. Προσωπικό και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού	15
6. Λιευκολύνσεις	15
7. Διαχείρηση της ποιότητας	15
8. Εξωτερικές σχέσεις	16
9. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα	16
10. Παράρτημα δεδομένων (με 5ετή εξέλιξη)	16
α) Σπουδαστές	16
β) Προσωπικό	16
IV. ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	17
B. Η ΒΕΘΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΟΜΟΤΙΜΩΝ (00)	17
I. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΟΜΟΤΙΜΩΝ (00)	18
II. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΨΩΝ	19
1. Επαλήθευση της έκθεσης αξιολόγησης και σχολιασμός της	19
2. Κατάρτιση του πλαισίου όρων αναφοράς	20
3. Ορισμένα θέματα για συζήτηση	21
α) Ποιο το αντικείμενο των αναζητήσεων της ΟΟ ;	21
β) Χρειάζεται η ΟΟ να παρακολουθήσει διαλέξεις ;	23
γ) Η σχέση εκπαίδευσης και έρευνας	23
III. Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΕΠΙΤΟΠΟΥ	24
1. Πρώτη συνάντηση με τις αρχές του πανεπιστημίου	24
2. Συνάντηση με την ομάδα αυτοαξιολόγησης	24
3. Συνάντηση με τους εκπροσώπους των φοιτητών	25
4. Μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού	25
5. Εκπρόσωποι διαφόρων αρμοδίων επιτροπών	25
6. Ελεύθερες ώρες	25
7. Εξέταση των εγκαταστάσεων	25
8. Επισκέψεις στις αίθουσες διδασκαλίας	26
9. Τελική συνάντηση με τις αρχές του Πανεπιστημίου	26
IV. Η ΕΚΘΕΣΗ	26

Γ. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

I.	ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ	28
II.	ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ	28
1.	Ορισμός της ομάδας ομοτίμων	29
2.	Διοργάνωση εθνικών συνεδρίων και εργαστηρίων κατάρτισης	29
3.	Προετοιμασία των δημοσιονομικών κατευθύνσεων	30
4.	Συνέχεια	30
III.	ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ	30
IV.	Η ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ	30

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 : ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ32

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Η ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ.33

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα δώδεκα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έχουν αναπτυχθεί εθνικά συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τα οποία τείνουν να αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία παράλληλα με την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα συστήματα αυτά παρουσιάζουν ομοιότητες όσο και διαφορές. Κάθε εθνικό σύστημα λειτουργεί με τους παρακάτω βασικούς παράγοντες των οποίων ο ρόλος και η σημασία ποικίλει ανάλογα με την ιστορία, την πολιτισμική παράδοση και την πολιτική, οικονομική και κοινωνική, οργάνωση κάθε χώρας:

Το κράτος, δηλαδή η κεντρική κυβέρνηση και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, το οποίο άλλοτε έχει τη μορφή συγκεντρωτικού και άλλοτε ομοσπονδιακού κράτους.

Τα πανεπιστήμια, τα οποία τυπικώς λειτουργούν αυτόνομα, στην πραγματικότητα, όμως, εξαρτώνται λίγο ως πολύ από την κεντρική κυβέρνηση, τις περιφερειακές κυβερνήσεις ή ακόμα και από άλλες χρηματοδοτικές πηγές.

Άλλα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των οποίων οι δραστηριότητες συχνά είναι επαγγελματικής φύσης.

Κάθε πανεπιστήμιο αποτελεί κοινότητα που συμπεριλαμβάνει καθηγητές, σπουδαστές, διοικητικό και τεχνικό προσωπικό, και η οποία διέπεται από παραδόσεις και ειδικούς κανόνες που έχουν αναπτυχθεί με το πέρασμα των αιώνων. Ταυτόχρονα, το διδακτικό προσωπικό ανήκει στη διεθνή κοινότητα η οποία είναι μία επιστημονική κοινότητα με τους δικούς της καθιερωμένους κανόνες. Εντός των πανεπιστημίων, οι σχολές οι οποίες είναι αρμόδιες είτε για μεμονωμένους ακαδημαϊκούς κλάδους είτε για πλήρη προγράμματα σπουδών, διαδραματίζουν βασικό ρόλο, εξαρτώνται όμως ουσιαστικά από την εσωτερική διάρθρωση λήψης αποφάσεων των πανεπιστημίων.

Όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εκτός από το ότι αποτελούν μία εσωτερική κοινότητα έχουν, επίσης, σχέσεις με εξωτερικές ομάδες συμφερόντων, δηλαδή τις επαγγελματικές και εργοδοτικές ενώσεις και τη βιομηχανία. Οι διάφορες αυτές σχέσεις π.χ. η πρόσληψη προσωπικού για μερική απασχόληση, ερευνητικές δραστηριότητες οι οποίες χρηματοδοτούνται από την ιδιωτική βιομηχανία, και η ετοιμότητα των ιδρυμάτων να προσαρμόζονται στην ανάπτυξη μεταβαλλομένων ευκαιριών απασχόλησης, πρέπει να ληφθούν, επίσης, υπόψης ως πλευρές των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των ιδρυμάτων.

Η κοινωνία στο σύνολό της διατηρεί πολύπλοκες και συχνά διφορούμενες σχέσεις με τα πανεπιστήμια. Η κοινωνία χρηματοδοτεί τα πανεπιστήμια - μέχρι 90% στην πλειοψηφία των ευρωπαϊκών χωρών - καθορίζει τους στόχους της και προσπαθεί να επιτύχει υπευθυνότητα. Εντός της κοινωνίας, **οι εργοδότες** και αναμφίβολα, **οι σπουδαστές**

(και οι γονείς τους) αποτελούν τους βασικούς συντελεστές του συστήματος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι δυσκολίες και οι ανάγκες αξιολόγησης προέρχονται από την αλληλεπίδραση των συμφερόντων των διαφόρων αυτών συντελεστών που σπάνια ταυτίζονται.

Πολλές παράλληλες εξελίξεις κατέστησαν επιτακτικότερη την ανάγκη για αξιολόγηση. Οπως τονίσθηκε παραπάνω, η τάση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, από ένα σύστημα το οποίο στόχευε προνομιούχες πληθυσμιακές ομάδες προς ένα σύστημα το οποίο απευθύνεται προς ευρύτερες ομάδες του πληθυσμού, άλλαξε τη φύση του σπουδαστικού πληθυσμού και δημιούργησε την ανάγκη για μία ποιότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η οποία θα μπορεί να ανταποκρίνεται στην ποικιλομορφία των αναγκών και των ικανοτήτων των σπουδαστών. Παράλληλα, οι εθνικές κυβερνήσεις εστίασαν την προσοχή τους περισσότερο στην ανάγκη για λογοδοσία εκ μέρους των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η προοπτική αυτή για μία "βέλτιστη χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων" επηρεάσθηκε περαιτέρω σε ορισμένες χώρες από μία διαδικασία αποκέντρωσης. Στα πλαίσια αυτά, η μεγαλύτερη ελευθερία των ιδρυμάτων αντισταθμίστηκε από τη θέσπιση συστηματικών προγραμμάτων αξιολόγησης.

Τελικά, η αυξανόμενη τάση διεθνοποίησης των σπουδαστών και των προγραμμάτων σπουδών έδωσε προτεραιότητα στη διεθνή σύγκριση καλά καθορισμένων επιπέδων ποιότητας.

Από όλες αυτές τις εμπειρίες και τα πειράματα προέκυψαν τέσσερα βασικά συστήματα αξιολόγησης. Προέρχονται από τη Γαλλία, τη Δανία, τις Κάτω Χώρες και το Ήνωμένο Βασίλειο και έχουν πολλά κοινά στοιχεία.

Χωρίς αμφιβολία, οι μεθοδολογίες που εφαρμόζονται στα εν λόγω κράτη μέλη είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας και αντιμετωπίζουν τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε κράτους μέλους. Είναι σαφές, όμως, ότι υφίσταται ουσιαστική συναίνεση σχετικά με τις βασικές διαδικασίες και μεθόδους και ότι μπορεί να δημιουργηθεί μία κοινή μέθοδος αξιολόγησης, με βάση τις εμπειρίες από τα συστήματα τα οποία έχουν ήδη καθιερωθεί στις τέσσερις χώρες. Χωρίς οποιοδήποτε δισταγμό, πρέπει να υιοθετηθεί η ορθότερη πρακτική όσον αφορά την αξιολόγηση της ποιότητας. Τα στοιχεία τα οποία είναι κοινά μεταξύ των χωρών είναι τα ακόλουθα :

Αυτονομία και ανεξαρτησία των διαδικασιών όσον αφορά τις διαδικασίες και τις μεθόδους αξιολόγησης της ποιότητας τόσο έναντι των κυβερνήσεων όσο και έναντι των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Αυτοαξιολόγηση στον ενεχόμενο ακαδημαϊκό κλάδο ως σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας αξιολόγησης.

Εξωτερική αξιολόγηση από μία ομάδα ομοτίμων (ομάδα εμπειρογνωμόνων) και επιτόπου επισκέψεις ως ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας αξιολόγησης.

Δημοσίευση έκθεσης.

Δεδομένων των κοινών αυτών στοιχείων, τίθεται το ερώτημα : ποιοι είναι οι χώροι πιθανής διαφωνίας ; Ποιοι είναι οι χώροι που απαιτούν περαιτέρω συζήτηση ;

Πρώτον : υπάρχει ένα δίλημμα αξιολόγησης της ποιότητας, δηλαδή το δίλημμα του στόχου. Το δίλημμα μεταξύ ενός στόχου που συνδέεται με μία ουσιαστική βελτίωση της ποιότητας και ενός στόχου που συνδέεται προς την εξωτερική λογοδοσία. Υπάρχει μία σύγκρουση από την άποψη των διαφορών σχετικά με τη μέθοδο οι οποίες οφείλονται σε διαφορές όσον αφορά το στόχο του ποιοτικού συστήματος το οποίο δημιουργείται. Ένα παράδειγμα είναι ή έμφαση η οποία δίνεται, αντίστοιχα, στην αυτοαξιολόγηση και στην εξωτερική αξιολόγηση από μία ομάδα "ομοτίμων". Όσο μεγαλύτερη προτεραιότητα δίνεται στην αυτοαξιολόγηση κατά τη διαδικασία, τόσο περισσότερο η αυτοαξιολόγηση λειτουργεί ως κατάρτιση και προετοιμασία του ιδρύματος ή του προγράμματος σπουδών για την ανάληψη της ευθύνης για την ίδια του την ποιοτική βελτίωση - και τόσο λιγότερο η αυτοαξιολόγηση θεωρείται ως μία απλή διαδικασία για την παραγωγή πληροφοριών για την ομάδα εμπειρογνωμόνων.

Δεύτερον : το δίλημμα του επιδιωκόμενου στόχου επαναλαμβάνεται σχετικά με **το ρόλο των εμπειρογνωμόνων ή των ομοτίμων στα πλαίσια των επιτροπών που πραγματοποιούν επισκέψεις**. Μπορεί να λεχθεί ότι είναι σημαντικός όσον αφορά τα στοιχεία του ελέγχου και της υπευθυνότητας, αλλά ένας άλλος ρόλος των εξωτερικών αξιολογητών είναι μάλλον ένας ρόλος "καθρέπτη" των πανεπιστημίων, δηλαδή μελέτης της αυτοαξιολόγησης, παρά συλλογής στοιχείων και ελέγχου.

Τρίτον : η αξιολόγηση πιθανόν να οδηγήσει **σε σύγκριση των προγραμμάτων σπουδών** διαφόρων ιδρυμάτων. Όμως, φαίνεται ότι υπάρχει συναίνεση ότι τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν πρέπει να **ιεραρχούνται**. Τα ιδρύματα έχουν διαφορετικούς σκοπούς και διαφορετικούς στόχους. Αν ληφθεί υπόψη η ποικιλομορφία των ιδρυμάτων, σε επίπεδο εθνικών συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είναι σημαντικό η αξιολόγηση της ποιότητας να εκτιμά την έκταση στην οποία τα ιδρύματα, πράγματι, επιτυγχάνουν τους σκοπούς και τους στόχους που αναλαμβάνουν. Αυτή η αξιολόγηση της σχέσης μεταξύ των στόχων και επίτευξης στην πράξη αποτελούν το επίκεντρο του θέματος της ποιότητας.

Τέταρτον : ένα βασικό στοιχείο όσον αφορά τις συζητήσεις είναι η φύση των **στατικών δεδομένων και των δεικτών επίδοσης**. Οι περισσότεροι εμπειρογνόμονες φαίνεται να συμφωνούν ότι δεν υπάρχει απαραίτητα δεσμός μεταξύ δεικτών επίδοσης και ποιότητας, η οποία είναι πολύ περισσότερο από ένα μέτρο παραγωγής. Πρόκειται, επίσης, και για "εισροές", πρόκειται για την ποιότητα του εκπαιδευτικού και ακαδημαϊκού προσωπικού, πρόκειται για την ποιότητα του εξοπλισμού και των εργαστηρίων στα πανεπιστήμια και τις σχολές. Εξάλλου, είναι σημαντικό να εξετάζονται οι διαδικασίες τη στιγμή κατά την οποία διενεργείται αξιολόγηση της ποιότητας. Είναι σημαντικό να εξετάζεται το "προϊόν" από την άποψη του ποσοστού επιτυχίας των φοιτητών και του ποσοστού επιτυχίας μετά τα σπουδαστικά προγράμματα, καθώς και από την άποψη του βαθμού ικανοποίησης των πελατών. Έτσι, η αξιολόγηση της ποιότητας δεν θα πρέπει να αναφέρεται αποκλειστικά στη μέτρηση του προϊόντος, αλλά θα πρέπει να αναφέρεται, επίσης, και στην ποιότητα των εισροών και στην ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Πέμπτον : ένα κεντρικό θέμα της συζήτησης είναι **ο εντοπισμός** των προσώπων των οποίων τα συμφέροντα διακυβεύονται στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος (σπουδαστές, γονείς, απόφοιτοι, εργοδότες, κυβέρνηση και άλλοι φορείς παροχής οικονομικών πόρων) καθώς και το ζήτημα πως οι καταναλωτές και τα συμφέροντα των καταναλωτών μπορεί να ενεργοποιηθούν και να χρησιμοποιηθούν στα πλαίσια της ανάπτυξης και διασφάλισης της ποιότητας. Είναι σημαντικό να κατανοηθούν οι διάφορες ερμηνείες της έννοιας της ποιότητας σύμφωνα με τους διάφορους ενδιαφερόμενους εάν στόχος είναι να αναπτυχθεί ένας εποικοδομητικός διάλογος.

Τα κοινά στοιχεία και οι ενδεχόμενοι χώροι διαφωνίας δείχνουν ότι ο τρόποι διοργάνωσης και εφαρμογής των αξιολογήσεων αυτών στις ευρωπαϊκές χώρες μπορεί να ερμηνευθούν ως σημαντικά διαφορετικές ή σε μεγάλο βαθμό όμοιες. Ανάλογα με την προοπτική ένα μπουκάλι μπορεί να περιγραφεί ως μισο-άδειο ή μισο-γεμάτο. Μολονότι τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της ποιότητας είναι, κατά κανόνα, τα ίδια, η κατανομή των στόχων και των ευθυνών μεταξύ κεντρικών αρχών, ιδρυμάτων και μονάδων, όπως τα κέντρα αξιολόγησης, ποικίλει σημαντικά.

Εν ολίγοις, η παρακάτω πρόταση βασίζεται στην αρχή ότι οι βασικές μέθοδοι και διαδικασίες αυτοαξιολόγησης και κριτικής θεώρησης από ομάδες "ομοτίμων" είναι παράλληλες σε όλες τις εθνικές προσεγγίσεις. Κατά συνέπεια, υπάρχει σαφής ανάγκη, πρώτον, να ενισχυθεί η συνεργασία των εθνικών υπηρεσιών που λειτουργούν σε λειτουργία στη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τις Κάτω Χώρες και τη Δανία και, δεύτερον, να ξεκινήσουν σχέδια τα οποία στόχο έχουν τη διάδοση των μεθόδων αυτών σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Τα ευρωπαϊκά πρότυπα προγράμματα θα επικεντρώθουν στην αξιολόγηση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την εφαρμογή κριτηρίων τα οποία είναι κοινά στα τέσσερα συστήματα. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να επιτρέψει στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, διαμέσου της ευρωπαϊκής συνεργασίας, να θέσουν μετρήσιμους στόχους ποιότητας που θα βασίζονται σε μεθόδους οι οποίες είναι, αφενός, αντικειμενικές και, αφετέρου, συγκρίσιμες σε κοινοτικό επίπεδο. Τα πρότυπα προγράμματα δεν στοχεύουν με κανένα τρόπο να καταρτίσουν μία ιεράρχηση των ιδρυμάτων με βάση την ποιότητα της διδασκαλίας σε συγκεκριμένους ακαδημαϊκούς κλάδους, αλλά, μάλλον, να διοργανώσουν τη μεταφορά εμπειρίας όσον αφορά μεθόδους αξιολόγησης προσθέτοντας, ταυτόχρονα, στοιχεία της ευρωπαϊκής διάστασης.

Όμως, η πρόταση που ακολουθεί αναγνωρίζει ότι υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ ιδρυμάτων και κρατών μελών. Θα πρέπει να επιτραπεί στα συμμετέχοντα ιδρύματα να προσαρμόζουν τα σχέδια, τα οποία βασίζονται σε κοινά στοιχεία υφισταμένων συστημάτων, προς τις συγκεκριμένες εθνικές καταστάσεις. Μπορεί να θεωρηθεί ότι τα σχέδια θα δημιουργήσουν προστιθέμενη αξία για όλα τα κράτη μέλη, ανεξάρτητα από το εάν διαθέτουν ή όχι εθνικά συστήματα αξιολόγησης.

Συνεπώς, οι γενικοί στόχοι των προγραμμάτων είναι οι ακόλουθοι:

μεγαλύτερη συνειδητοποίηση όσον αφορά την ανάγκη για αξιολόγηση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

ανάπτυξη μίας ευρωπαϊκής διάστασης της αξιολόγησης της ποιότητας

βελτίωση του επιπέδου των υφισταμένων εθνικών διαδικασιών αξιολόγησης της ποιότητας

συμβολή στη βελτίωση της πραγματικής αναγνώρισης των διπλωμάτων και περιόδων σπουδών διαμέσου της προώθησης της συνεργασίας των ιδρυμάτων και της βελτίωσης της αμοιβαίας κατανόησης των προγραμμάτων τα οποία διδάσκονται σε διάφορες χώρες.

Το Νοέμβριο 1994 θα πραγματοποιηθεί ένα εναρκτήριο συνέδριο στις Βρυξέλλες για την ενημέρωση όλων όσοι συμμετέχουν στο πρότυπο πρόγραμμα σχετικά με τους στόχους του προγράμματος, τη διαδικασία αξιολόγησης και τις μεθόδους που θα εφαρμοσθούν στο πρόγραμμα. Ενδεχομένως, θα διοργανωθούν περαιτέρω συνέδρια για την παροχή αναγκαίων πληροφοριών και κατάρτισης σε ιδρύματα που συμμετέχουν στα σχέδια.

Κατά το στάδιο της αξιολόγησης ή σε μεταγενέστερα στάδια του προγράμματος, ο γραμματέας της εθνικής επιτροπής (βλ. παράγραφο Γ'

των κατευθυντήριων γραμμών) θα συνδράμει απαντώντας σε ερωτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο της αξιολόγησης και την ερμηνεία των διαφόρων ζητημάτων.

Από έναν αριθμό ευρωπαϊκών φορέων διασφάλισης της ποιότητας, των οποίων οι μέθοδοι αντιστοιχούν στις μεθόδους που προβλέπονται στις κατευθυντήριες γραμμές, θα ζητηθεί να αναλάβουν δραστηριότητες κατάρτισης και πληροφόρησης.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

Η διαδικασία αξιολόγησης θα συνίσταται στα ακόλουθα στάδια:

Αυτοαξιολόγηση των συμμετεχόντων ίδρυμάτων σύμφωνα με ένα κατάλογο σημείων προς έλεγχο, με τη μορφή τεκμηριωμένης έκθεσης αξιολόγησης.

εξωτερική αξιολόγηση από ομάδα ομότιμων, συμπεριλαμβανομένων επιτόπιου επισκέψεων και σύνταξη τεκμηριωμένης έκθεσης αυτοαξιολόγησης.

δημοσίευση εθνικής έκθεσης

Τα διάφορα στάδια θα επεξηγηθούν και θα σχολιασθούν στις κατευθυντήριες γραμμές που ακολουθούν.

Στο τέλος των κατευθυντήριων γραμμών υπάρχει χρονοδιάγραμμα με πληροφορίες σχετικά με τα διάφορα στάδια του σχεδίου.

A. Η ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Κάθε συμμετέχον ίδρυμα θα διενεργήσει μία αυτοαξιολόγηση. Η αυτοαξιολόγηση αποτελεί βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού προγράμματος αξιολόγησης της ποιότητας. Εάν διενεργηθεί ορθά, η αυτοαξιολόγηση μπορεί να παράσχει μία κριτική αυτοεκτίμηση ενός πλήθους πτυχών που συνδέονται με την ποιότητα της προσφοράς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ένα συγκεκριμένο κλάδο. Η αξία της αυτοαξιολόγησης μπορεί να συνοψισθεί ως εξής:

προσφέρει δυνητικά τουλάχιστο, μία συνεκτική κριτική αυτοανάλυση της προσφοράς της αξιολογούμενης εκπαίδευσης.

διενεργείται από τα άτομα που είναι πλέον αρμόδια να κρίνουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα

παρέχει μία σφαιρική θεώρηση της σχολής και του ιδρύματος και της δηλωμένης δέσμευσής του για ποιότητα, πληροφορώντας με τον τρόπο αυτό την εξωτερική διαδικασία αξιολόγησης της ποιότητας

διευκολύνει τα μέλη της ομάδας ομοτίμων, που διενεργεί την επιτόπου επίσκεψη να εντοπίσουν τους βασικούς τομείς που, ενδεχομένως, θα απαιτήσουν ιδιαίτερη προσοχή στα πλαίσια της επίσκεψης.

Ως τμήμα της συνολικής διαδικασίας αξιολόγησης, η αυτοαξιολόγηση έχει δύο βασικούς σκοπούς:

Να παρουσιάσει μία συνοπτική αλλά συνεκτική δήλωση της άποψης του ιδρύματος σχετικά με τη σφαιρική ποιότητα της διδασκαλίας και εκμάθησης. (Η συνεχιζόμενη έρευνα θα συμβάλει στην αξιολόγηση της ποιότητας της διδασκαλίας και εκμάθησης εντός της σχολής στο βαθμό στον οποίο το διεξαγόμενο ερευνητικό πρόγραμμα υποστηρίζει το πρόγραμμα σπουδών το οποίο προσφέρεται).

Να παρουσιάσει επίσης, τα συστήματα και τις διαδικασίες ποιότητας που υπάρχουν ήδη στο ίδρυμα.

Να προσφέρει στο ίδρυμα και στο πρόγραμμα σπουδών ένα πλαίσιο έναντι του οποίου θα αξιολογηθούν οι συμμετέχοντες και το οποίο θα πρέπει να συμβάλει σε βελτίωση της ποιότητας σε τοπικό επίπεδο.

I. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Όμως, για να είναι υπεύθυνη για την προετοιμασία της έκθεσης αυτοαξιολόγησης, η ομάδα αυτοαξιολόγησης πρέπει να συγκροτηθεί σε επίπεδο τμήματος/ακαδημαϊκού κλάδου. Το τμήμα ή ο ακαδημαϊκός κλάδος θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμπεριλάβουν στην ομάδα αυτοαξιολόγησης τα μέλη τα οποία είναι απαραίτητα για να διασφαλισθεί ότι η ομάδα αντικατοπτρίζει την εσωτερική οργάνωση του ιδρύματος. Εντούτοις, προτείνεται η ομάδα να είναι λειτουργική και, κατά συνέπεια, να μην είναι πολυμελής και να αποτελείται από εκπροσώπους του ακαδημαϊκού προσωπικού, των σπουδαστών και του διοικητικού προσωπικού.

Εξάλλου, πρέπει να ορισθεί, ο πρόεδρος της ομάδας αυτοαξιολόγησης. Ο πρόεδρος λειτουργεί ως αρμόδιος για τις επαφές με την ομάδα των ομοτίμων, (βλ. παράγραφο B/II), την εθνική επιτροπή (βλ. παράγραφο Γ). Οφείλει να προετοιμάσει τις εργασίες της ομάδας αυτοαξιολόγησης και είναι ιδιαίτερα υπεύθυνος για την έκθεση αυτοαξιολόγησης (βλ. παράγραφο A/IV).

II ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΣΗΜΕΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟ

Μολονότι το πρότυπο πρόγραμμα δεν στοχεύει στην πραγματοποίηση συγκρίσεων μεταξύ των διαφόρων αξιολογούμενων σχολών, είναι σημαντικό να υπάρχουν συγκρίσιμες αυτοαξιολογήσεις από τα διάφορα ιδρύματα που συμμετέχουν στο πρότυπο πρόγραμμα και, για το λόγο αυτό, το εύρος και τα θέματα που θα καλύπτονται από κάθε αυτοαξιολόγηση θα πρέπει, σε γενικές γραμμές, να είναι τα ίδια. Για να επιτευχθεί ο γενικός αυτός στόχος καταρτίσθηκε ένας κατάλογος σημείων προς έλεγχο. Η χρήση ενός σταθερό τύπου καταλόγου θα έχει ως αποτέλεσμα όλες οι εκθέσεις αυτοαξιολόγησης να έχουν μία συνεκτική δομή η οποία θα διευκολύνει την ανάλυση.

Σχετικά, είναι σημαντικό, για να διευκολυνθεί το έργο των ομάδων ομοτίμων, να τηρηθούν τα κεφάλαια και η αρίθμηση του καταλόγου των σημείων προς έλεγχο. Εάν ορισμένες ερωτήσεις δεν είναι συναφείς ή εάν ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα, αυτό πρέπει να σημειωθεί σε σχέση με την ερώτηση. Κατά γενικό κανόνα, σε κάθε ερώτηση πρέπει να δοθεί μία απάντηση ή ένα σχόλιο.

Τόσο η διαδικασία αυτοαξιολόγησης όσο και η επακόλουθη εξωτερική αξιολόγηση της επιτροπής "ομοτίμων" θα χρησιμοποιήσουν τα κριτήρια που αναφέρονται στον κατάλογο των σημείων προς έλεγχο κατά την αυτοαξιολόγηση ως λειτουργικό ορισμό της έννοιας της ποιότητας της προσφερόμενης εκπαίδευσης.

Τα κριτήρια αντικατοπτρίζουν ένα μίγμα προϊόντων, διαδικασιών και εισροών, η πρόθεση όμως δεν είναι κάθε μεμονωμένο κριτήριο να αξιολογηθεί με άκαμπτο τρόπο και να εφαρμοσθεί με αυστηρότητα σε όλα τα εθνικά πλαίσια. Διαφορές όσον αφορά την προσέγγιση και την έμφαση σε κάθε κράτος μέλος σχετικά με τις διευθετήσεις των προγραμμάτων σπουδών, τη διαχείριση των προγραμμάτων, τους δεσμούς με τη βιομηχανία, κλπ. θα πρέπει να αναγνωρισθούν κατά την εφαρμογή του πρότυπου προγράμματος. Μολονότι πρέπει να δοθούν απαντήσεις σε όλα τα ερωτήματα, πρέπει να ερμηνευθούν και να αξιολογηθούν υπό το φως των χαρακτηριστικών του εθνικού συστήματος και των ιδιαιτεροτήτων του αξιολογούμενου ιδρύματος. Εξάλλου μπορεί να υπάρχουν διαφορές μεταξύ χωρών. Ορισμένες χώρες πιθανόν να επιθυμούν να περιορίσουν την αξιολόγηση της ποιότητας στα προπτυχιακά προγράμματα. Ορισμένες άλλες χώρες πιθανόν να θέλουν να αξιολογήσουν την προσφορά εκπαίδευσης μέχρι και του πτυχίου μάστερς και του διδακτορικού διπλώματος.

Από την αρχή, υπήρχε έντονη επιθυμία το υπόδειγμα να είναι ευπροσάρμοστο, ευέλικτο και να μπορεί να εφαρμόζεται σχετικά εύκολα. Με λίγα λόγια, σκοπός του είναι να παράσχει μία γενική προσέγγιση για τους βασικούς συντελεστές οι οποίοι έχουν κοινά συμφέροντα και συμμετέχουν στη διαδικασία της αξιολόγησης της ποιότητας. Επίσης,

σκοπός του είναι να λειτουργήσει ως ένα εργαλείο που μπορεί να προσαρμοσθεί και να αξιοποιηθεί, σε ένα μεταγενέστερο στάδιο, για διάφορους ειδικούς και θεσμικούς σκοπούς διατηρώντας όμως, ταυτόχρονα, τη βασική του διάρθρωση.

Η ποιότητα της αυτοαξιολόγησης σε επίπεδο τμήματος ενός ιδρύματος είναι βασικής σημασίας και οι εκθέσεις θα πρέπει να περιέχουν σχόλια αξιολόγησης σχετικά με την ποιότητα της προσφοράς εκπαίδευσης με λεπτομέρειες οι οποίες υποστηρίζουν ή ερμηνεύουν την αξιολόγηση και αντικατοπτρίζουν μία λεπτή ισορροπία μεταξύ ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων. Αναμένεται ότι τα στοιχεία αυτά θα είναι αμέσως διαθέσιμα και δεν θα απαιτηθεί να συλλεγούν επί τούτου. Εκτός των στατιστικών δεδομένων που συλλέγονται σε κανονική βάση (αριθμός σπουδαστών, ποσοστό σπουδαστών που ολοκληρώνουν τις σπουδές τους, κλπ.) θα γίνει, επίσης, χρήση πληροφοριών που προέρχονται από άτομα (π.χ. σπουδαστές, προσωπικό, εργοδότες) που συμπληρώνουν ερωτηματολόγια και /ή λαμβάνουν μέρος σε έρευνες.

Τα ιδρύματα τα οποία θα συμμετάσχουν στο πρότυπο πρόγραμμα πολύ πιθανόν να επιθυμούν να υποστηρίζουν τις εκθέσεις αξιολόγησης παρέχοντας συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τα προγράμματα. Δεν είναι απαραίτητο να **αποδειχθεί** το αληθές των δηλώσεων που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις αυτοαξιολόγησης. Θα χρειαστεί μόνο η παροχή διευκρινίσεων και διασαφηνίσεων. Τα γεγονότα και οι αξιολογήσεις θα επαληθευθούν από την ομάδα ομοτίμων σε ένα μεταγενέστερο στάδιο δεδομένου ότι ένας από τους στόχους της δημιουργίας ομάδων ομοτίμων είναι η εξέταση τεκμηρίων και άλλων στοιχείων πάνω στα οποία βασίζεται το αντικείμενο της αξιολόγησης.

Όπως αναφέρεται παραπάνω, ο κατάλογος των σημείων προς έλεγχο των εκθέσεων αυτοαξιολόγησης παρουσιάζεται στο κεφάλαιο που ακολουθεί. Το μεγαλύτερο μέρος του περιεχομένου δεν χρειάζεται ειδική ερμηνεία. Όμως ορισμένα στοιχεία απαιτούν σχόλια. Η αξιολόγηση της ποιότητας της προσφερόμενης εκπαίδευσης θα εντάσσεται πάντοτε στα πλαίσια της αποστολής και των στόχων του ιδρύματος, όπως αντικατοπτρίζονται στους στόχους της σχολής ή του τμήματος και, ιδιαίτερα, στους στόχους και τις επιδιώξεις των προγραμμάτων σπουδών. Οι δραστηριότητες κατάρτισης προγραμμάτων σπουδών και μαθημάτων θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τους στόχους αυτούς.

Η ανά ακαδημαϊκό κλάδο προσέγγιση της εξωτερικής αξιολόγησης της ποιότητας δεν ανταποκρίνεται πάντοτε στις ρυθμίσεις που υπάρχουν στα ιδρύματα. Κατά συνέπεια, για να δοθεί μία πιστότερη εικόνα της σχολής, είναι προτιμότερο να ξεκινά η αυτοαξιολόγηση με ένα τμήμα το οποίο περιγράφει την οργανωτική διάρθρωση και τη θέση της σχολής ή του ακαδημαϊκού κλάδου εντός της σφαιρικής διάρθρωσης.

Κάθε στοιχείο της αυτοαξιολόγησης θα αποτελείται από μία περιγραφή και μία ανάλυση και θα συμπεριλαμβάνει σχόλια σχετικά με τον τρόπο

με τον οποίο το ενεχόμενο ίδρυμα προτίθεται να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται.

III. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟ

1. Το θεσμικό πλαίσιο

- σύντομη παρουσίαση του ιδρύματος (πανεπιστήμιο ή άλλο ίδρυμα)
- οργανωτική δομή και θέση του τμήματος ή του ακαδημαϊκού κλάδου στη γενική δομή
- σύντομη περιγραφή της διοικητικής διάρθρωσης (π.χ. διαδικασία λήψης αποφάσεων και ρόλος και λειτουργία των επιτροπών που ενέχονται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων).

2. Στόχοι και επιδιώξεις

- περιγραφή των στόχων και επιδιώξεων του αξιολογούμενου προγράμματος:
 - σε σχέση με τους εθνικούς στόχους
 - σε σχέση με την αποστολή και τους στόχους του ιδρύματος ιδιαίτερότητες του αξιολογούμενου τμήματος
- επίδραση της έρευνας και των ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων στο επίπεδο της διδασκαλίας.

3. Το πρόγραμμα

α) Διοργάνωση του προγράμματος

- διοργάνωση του προγράμματος και ευθύνη για την προσφορά του στους σπουδαστές

β) Διδασκαλία και πρακτική εκμάθησης

- εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές μέθοδοι
- ισορροπία μεταξύ ειδικού περιεχομένου, γενικών πνευματικών προσόντων, και προσωπικών ικανοτήτων που μπορεί να μεταφερθούν.
- ευρωπαϊκή διάσταση του προγράμματος σπουδών
- μαθήματα για σπουδαστές στο χώρο των προσόντων σπουδών
- τεχνικές συμπεριφοράς και αναζήτησης απασχόλησης: ενθάρρυνση της ανεξάρτητης εκμάθησης και ευθύνης του σπουδαστή
- σχέσεις του τμήματος/σχολής με τη βιομηχανία, εμπόριο, δημόσιες υπηρεσίες και επαγγελματικούς φορείς.

γ) Εκτιμήσεις των σπουδαστών όσον αφορά το πρόγραμμα

- οι μέθοδοι αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται (εξετάσεις σφαιρικών ολοκληρωμένων γνώσεων/ακαδημαϊκού κλάδου, γραπτές/προφορικές εξετάσεις, συνέχης αξιολόγηση, κλπ.)
- συχνότητα αξιολόγησης
- ευθύνη για τον καθορισμό του επιπέδου και τη θέσπιση των προτύπων της αξιολόγησης (ίδρυμα/εθνική αρχή, κλπ.)
- ευθύνη για το περιεχόμενο των εξετάσεων και άλλων μορφών αξιολόγησης
- συνάφεια του συστήματος αξιολόγησης προς τους στόχους των προγραμμάτων σπουδών.

4. Σπουδαστές

- ποσοτικά δεδομένα (βλ. παράτημα ποσοτικών δεδομένων)
- σχόλια σχετικά με τα ποσοτικά δεδομένα
- προϋποθέσεις εγγραφής
- μέσα επίλογής
- παροχή συμβουλών/καθοδήγηση σπουδαστών
- αποτέλεσμα ερευνών σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης των σπουδαστών και των έργοδοτών που διενέργηθηκαν προσφάτως.

5. Προσωπικό και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού

- ποσοτικά δεδομένα (βλ. παράτημα ποσοτικών δεδομένων)
- σχόλια σχετικά με τα ποσοτικά δεδομένα
- ποιος διδάσκει σε ποιο επίπεδο;
- πολιτικές σχετικά με την πρόσληψη, ανάνεωση, κατάρτιση κλπ., του προσωπικού
- ειδικά προγράμματα σχετικά με το προσωπικό τα οποία επηρεάζουν το πρόγραμμα διδασκαλίας.

6. Διευκολύνσεις

- προϋπολογισμός
- πηγές χρήματοδότησης
- υποδομή
- αίθουσες διαλέξεων, χώροι πρακτικής εργασίας, εργαστήρια, βιβλιοθήκες, ηλεκτρονικοί υπολογιστές για χρήση σπουδαστών κλπ ...

7. Διαχείριση της ποιότητας

- συλλογή και αξιολόγηση των σχολίων όσον αφορά το πρόγραμμα από τους σπουδαστές, εργοδότες και εξωτερικούς εξεταστές

- αποτελεσματικότητα της διασύνδεσης των προγραμμάτων/τμημάτων και των υπηρεσιών σε επίπεδο ιδρύματος.
- συστήματα εισαγωγής, επιμελητών σπουδαστών, προσφορά φροντιστηρίων και επιλογή μεταξύ προγραμμάτων σπουδών.
- διαδικασία για την παρακολούθηση της προόδου των σπουδαστών
- διαδικασίες για την αξιολόγηση της διδασκαλίας
- συμμετοχή των σπουδαστών στις διαδικασίες αξιολόγησης
- ευθύνη για την εισαγωγή καινοτομιών στο πρόγραμμα σπουδών
- πληροφορίες σχετικά με τις εν λειτουργία τακτικές διαδικασίες και για τη συνέχεια που δίνεται στις δραστηριότητες.

8. Εξωτερικές σχέσεις

- διασύνδεση του τμήματος/σχολής και βιομηχανίας, εμπορίου, δημοσίων υπηρεσιών και επαγγελματικών φορέων.
- διασύνδεση με παρόμοιες σχολές ή τμήματα σε εθνικό πλαίσιο και το εξωτερικό
- συμμετοχή στο ERASMUS ή άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών
- διεθνείς δεσμοί και συμφωνίες συνεργασίας για το πρόγραμμα σπουδών

9. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

- Σχόλια του τμήματος σχετικά με την έκθεση αυτοαξιολόγησης και σχέδια για την αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων που εντοπίσθηκαν.

10. Παράρτημα δεδομένων (με 5ετή εξέλιξη)

α) Σπουδαστές

- συνολικός αριθμός σπουδαστών στο τμήμα και/ή τον ακαδημαϊκό κλάδο (άνδρες/γυναίκες, ημεδαποί/αλλοδαποί)
- περίοδος σπουδών του σπουδαστικού πληθυσμού
- ποσοστό σπουδαστών που εγκαταλείπουν τις σπουδές και ποσοστό σπουδαστών που ολοκληρώνουν τις σπουδές
- χρόνος σπουδών κατά μέσο όρο
- επιτυχία όσον αφορά την εξεύρεση απασχόλησης

β) Προσωπικό

- συνολικός αριθμός προσωπικού στο τμήμα ή τον ακαδημαϊκό κλάδο
- σύνθεση του προσωπικού κατά κατηγορία (διδακτικό - ερευνητικό - διοικητικό - τεχνικό κλπ)

- σύνθεση του προσωπικού σύμφωνα με άλλα κριτήρια (βαθμοί, άνδρες, γυναίκες, κλπ.)
- αναλογία προσωπικού πλήρους/μερικής απασχόλησης
- αναλογία μεταξύ επαγγελματικού και ακαδημαϊκού διδακτικού προσωπικού
- κενές θέσεις

IV. ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η έκθεση αυτοαξιολόγησης δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 50 σελίδες μη συνυπολογιζόμενων του παραρτήματος δεδομένων και, ενδεχομένως, άλλων παραρτημάτων. Η έκθεση πρέπει να αποσταλεί στην γραμματέα της εθνικής επιτροπής σε ένα αριθμό αντιγράφων που αντιστοιχεί στον αριθμό των μελών της επιτροπής ομοτίμων. Πρέπει, επίσης, να αποσταλεί ένα αντίγραφο στον γραμματέα της εθνικής επιτροπής.

Το στάδιο αξιολόγησης είναι το πρώτο βήμα της διαδικασίας και αρχίζει τον Δεκέμβριο 1994. Δεδομένου ότι η εξέλιξη της διαδικασίας εξαρτάται από την αυτοαξιολόγηση, η εθνική επιτροπή πρέπει να λάβει την έκθεση μέχρι τις 15 Μαρτίου 1995, το αργότερο.

Τονίζεται ότι για την εκτέλεση του προγράμματος και ιδιαίτερα για τις επιτόπου επισκέψεις, είναι ιδιαίτερα σημαντικό η προθεσμία αυτή να τηρηθεί από όλους που ενέχονται στο πρόγραμμα.

Β. Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΟΜΟΤΙΜΩΝ (ΟΟ)

Τα περισσότερα συστήματα εξωτερικής αξιολόγησης της ποιότητας είναι ότι βασίζονται τόσο σε αυτοαξιολόγηση όσο και σε αξιολόγηση από μία ομάδα "ομοτίμων". Καταρχή, κάθε ίδρυμα ολοκληρώνει μία αυτοαξιολόγηση και, στη συνέχεια, μία εξωτερική επιτροπή εμπειρογνωμόνων επισκέπτεται την πανεπιστημιακή σχολή ή το ίδρυμα. Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού πρώτυπου προγράμματος, θα χρησιμοποιήσουμε τον όρο ομάδα ομοτίμων (ΟΟ).

Γενικά, οι αρμοδιότητες της ΟΟ είναι οι ακόλουθες:

να σχηματίσει μία γνώμη με βάση τις πληροφορίες που παρέχει το τμήμα/πανεπιστημιακή σχολή και διαμέσου των συζητήσεων που θα διεξαχθούν επιτόπου σχετικά με τα εκπαιδευτικά προϊόντα και την ποιότητα της εκπαιδευτικής διεργασίας, συμπεριλαμβανομένων της διοργάνωσης της εκπαίδευσης και του επιπέδου των αποφοίτων και των μεταπτυχιακών σπουδαστών. Κατά την αξιολόγηση της, η ΟΟ θα πρέπει να διερευνήσει τις προσδοκίες των σπουδαστών και της κοινωνία - ιδιαίτερα των ενδεχόμενων εργοδοτών.

να σχηματίσει μία γνώμη όσον αφορά τη σχέση των πανεπιστημιακών σχολών με το πανεπιστήμιό τους και να εξετάσει την έρευνα που διενεργείται στο ίδρυμα.

να διατυπώσει συστάσεις για τη βελτίωση της ποιότητας της ενεχόμενης πανεπιστημιακής σχολής/τμήματος.

I. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΟΜΟΤΙΜΩΝ (ΟΟ)

Ο αριθμός των μελών σε κάθε ομάδα μπορεί να ποικίλλει, ανάλογα με τη χώρα. Συνήθως, όμως, θα πρέπει τα μέλη να είναι πέντε και η σύνθεση της ομάδας θα πρέπει, κανονικά, να είναι η ακόλουθη:

- Ένας πρόεδρος, που μπορεί να θεωρείται ως πρώτος μεταξύ ίσων, ο οποίος δεν έχει καμία σχέση με τα επισκεπτόμενα ιδρύματα. Το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να έχει εμπειρία όσον αφορά τη διαχείριση πανεπιστημίων και άλλων ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και καλή γνώση των εξελίξεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά τα τέλευταία έτη
- δύο εμπειρογνόμονες από τον ακαδημαϊκό τομέα
- ένας εμπειρογνόμονας από τον τομέα της οικονομίας που απάσχολεί αποφοίτους και/ή από μία επαγγελματική οργάνωση
- ένας, τουλάχιστο, εμπειρογνόμονας από τις άλλες συμμετέχουσες χώρες. Δεδομένου ότι η επίσκεψη θα διενεργηθεί χωρίς διερμηνέα, το εν λόγω μέλος θα πρέπει να κατέχει τη γλώσσα και να έχει καλή γνώση του ενεχόμενου συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- ένας γραμματέας ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για τη διοργάνωση των εργασιών της ομάδας ομοτίμων και για την προετοιμασία της έκθεσής της μπορεί να είναι μέλος της ίδιας ομάδας
- σε ορισμένες περιπτώσεις, θα ήταν σκόπιμο να συμμετέχει και ειδικός με εμπειρία σε σύγκεκριμένους τομείς, π.χ., κατάρτιση προγραμμάτων σπουδών.

Κατά τη συγκρότηση της ΟΟ, είναι σημαντικό να μη λησμονείται ότι τα μέλη, ως ομάδα, θα πρέπει να έχουν τα απαραίτητα προσόντα για την εκτίμηση του αξιολογούμενου ακαδημαϊκού κλάδου/τμήματος.

Τα μελή της ΟΟ θα ορισθούν από τις εθνικές επιτροπές οι οποίες έχουν συσταθεί σε κάθε χώρα που συμμετέχει στο πρότυπο πρόγραμμα. (Βλ. το τρίτο μέρος των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών). Οι εθνικές επιτροπές θα ορίσουν, επίσης, τους προέδρους και τους γραμματείς των ΟΟ για τα συμμετέχοντα ιδρύματα της χώρας τους.

II. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ

Η πλειοψηφία των εμπειρογνωμόνων δεν διαθέτει μεγάλη εμπειρία όσον αφορά την αξιολόγηση της ποιότητας. Το έργο είναι δύσκολο και απαιτεί σημαντική εργασία. Με τον τρόπο αυτό, οι κατευθυντήριες γραμμές εξυπηρετούν δύο σκοπούς. Πρώτον, να βοηθήσουν τους εμπειρογνώμονες και να ελαφρύνουν τον φόρτο εργασίας τους δεύτερον, να εξασφαλίσουν μία σχετική ομοιογένεια διαμέσου σημείων τα οποία πρέπει να εξετασθούν και κριτηρίων τα οποία πρέπει να χρησιμοποιηθούν κατά τη διενέργεια των αξιολογήσεων.

Η διαδικασία που περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές σκιαγραφείται βήμα προς βήμα.
Εντούτοις, πρόθεση είναι να καθοδηγηθεί η επιτροπή στο έργο της και δχι να περιορισθεί.

1. Επαλήθευση της έκθεσης αξιολόγησης και σχολιασμός της

Έργο της ΟΟ είναι να επαληθεύσει και να σχολιάσει την έκθεση της ομάδας αυτοαξιολόγησης και να απαντήσει στα ερωτήματα που προέκυψαν από την έκθεση και την επιτόπου επίσκεψη.

Η γραμματεία της ομάδας ομοτίμων, μόλις λάβει την αυτοαξιολόγηση της πανεπιστημιακής σχολής θα τη στείλει στα μέλη. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μελετηθεί η έκθεση αυτή προσεκτικά προτού η επιτροπή συνέλθει για την προπαρασκευαστική συνεδρίαση. Τα σχόλια πρέπει να εστιασθούν στα ακόλουθα ερωτήματα:

Είναι η έκθεση επαρκώς κριτική και αναλυτική;

Διατυπώνονται με σαφήνεια τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της σχολής;

Παρουσιάζονται με σαφήνεια τα σχέδια για τη βελτίωση των μειονεκτημάτων;

Είναι οι πληροφορίες επαρκείς;

Απαντώντας στα ερωτήματα αυτά, τα μέλη της ΟΟ δεν δεσμεύονται να εκδώσουν τελική κρίση.

Πρόκειται για μία πρώτη εντύπωση, η οποία βασίζεται σε γραπτές πληροφορίες. Κατά τις ακόλουθες συζητήσεις και κατά τη διάρκεια των επισκέψεων επιτόπου, θα υπάρχει χρόνος για μια πιο εμπειστατωμένη γνώμη.

Κάθε κράτος μέλος θα οφείλει να στείλει τα σχόλια όσον αφορά την έκθεση αυτοαξιολόγησης στον γραμματέα της ΟΟ σύμφωνα με το χρονικό πλαίσιο που έχει καθορίσει από την εθνική επιτροπή. Στην πρώτη (προκαταρκτική) συνεδρίαση, ο γραμματέας θα συνοψίσει τα

σχόλια όλων των μελών της ΟΟ και τα βασικά της χαρακτηριστικά, με βάση την αυτοαξιολόγηση. Επιπλέον, θα συντάξει ένα σχέδιο όρων αναφοράς για τις επιτόπου επισκέψεις το οποίο θα συζητηθεί κατά την προκαταρκτική συνεδρίαση.

2. Κατάρτιση του πλαισίου όρων αναφοράς

Κάθε εμπειρογνώμονας έχει τις ιδιαίτερές του ιδέες σχετικά με την ποιότητα ενός προγράμματος σπουδών ή την ποιότητα των αποφοίτων. Εντούτοις, τα ατομικά πλαίσια όρων αναφοράς θα διαφέρουν, λόγω της διαφορετικής "προϊστορίας" και εμπειρίας κάθε ατόμου. Κατά συνέπεια, ένα από τα πρώτα καθήκοντα της επιτροπής αξιολόγησης ποιότητας είναι να μετατρέψει τη μη εκφρασμένη και σιωπηρή γνώμη των μελών σε ρητές και σαφείς γνώμες και να καταρτίσει ένα πλαίσιο όρων αναφοράς το οποίο θα είναι αποδεκτό από όλα τα μέλη της επιτροπής. Με βάση το πλαίσιο αυτό, η επιτροπή θα αξιολογήσει τις πανεπιστημιακές σχολές.

Καθορίζοντας τους όρους αναφοράς της, μία ομάδα ομοτίμων θα πρέπει πάντοτε να έχει υπόψη ότι οι στόχοι και επιδιώξεις που διατυπώνει μία σχολή θα πρέπει να αποτελέσουν το σημείο εκκίνησης για την αξιολόγηση της επιτροπής. Η πρόθεση δεν είναι να επιβληθούν κριτήρια και σταθερότυπα από το εξωτερικό, για παράδειγμα, από έναν επαγγελματικό φορέα. Εντούτοις, η ΟΟ πρέπει να επαληθεύσει ότι οι στόχοι και οι επιδιώξεις που προτείνει η σχολή είναι επαρκώς σαφείς και πλήρεις και ότι ανταποκρίνονται σε μία επιστημονική σοβαρότητα.

Αμέσως μετά την προκαταρκτική συνεδρίαση, ο γραμματέας της ΟΟ θα διοργανώσει μια άλλη συνεδρίαση. Στόχοι της συνεδρίασης αυτής είναι:

συζήτηση των εκθέσεων αυτοαξιολόγησης

συμφωνία σχετικά με το πλαίσιο όρων αναφοράς, μετά συζήτηση του σχεδίου κατά την προαιρετική συνεδρίαση

περαιτέρω διασαφήνιση της μεθόδου εργασίας της επιτροπής ώστε η μέθοδος εργασίας αυτή να χρησιμοποιηθεί για όλες τις σχολές σε περίπτωση που υπάρχουν δύο σχολές στον ίδιο ακαδημαϊκό κλάδο. Εάν παραμείνουν ορισμένες ασάφειες, θα διασαφηνισθούν εδώ.

Η συζήτηση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη ενός πνεύματος ομάδας μεταξύ των μελών της ΟΟ. Κατά τη διάρκεια της διήμερης αυτής συνεδρίασης, οι λεπτομερείς συζητήσεις σχετικά με το πλαίσιο των όρων αναφοράς και σχετικά με τις εκθέσεις θα έχει ως αποτέλεσμα τη μετατροπή της επιτροπής σε μία συμπαγή ομάδα η οποία θα μπορέσει, έτις, να αρχίσει τις επιτόπου επισκέψεις.

Κατά την πρώτη συνεδρίαση, ενδεχομένως να προκύψουν ορισμένα θέματα για συζήτηση. Για να αποφευχθούν ατέρμονες συζητήσεις, τα ακόλουθα σημεία θα συζητηθούν συντόμως.

Η συζήτηση στην επιτροπή θα πρέπει να καταλήξει σε:

συμφωνία σχετικά με την εκτίμηση της έκθεσης αυτοαξιολόγησης

απόφαση σχετικά με το εάν απαιτούνται περαιτέρω πληροφορίες

διατύπωση συγκεκριμένων ερωτήσεων που θα τεθούν κατά την επιτόπου επίσκεψη.

3. Ορισμένα θέματα για συζήτηση

Κατά την πρώτη συνεδρίαση, ενδεχομένως να προκύψουν ορισμένα θέματα για συζήτηση. Για να αποφευχθούν ατέρμονες συζητήσεις, τα ακόλουθα σημεία θα συζητηθούν συντόμως:

- α) Τι είναι το αντικείμενο των αναζητήσεων της ΟΟ;
- β) Θα πρέπει η ΟΟ να παρακολουθήσει διαλέξεις;
- γ) Ποια είναι η σχέση με την έρευνα;

α) Ποιο είναι το αντικείμενο των αναζητήσεων της ΟΟ;

Κατά την αξιολόγηση της ποιότητας εκπαίδευσης τίθενται τέσσερα θέματα:

διατυπώνονται με σαφήνεια οι στόχοι και οι επιδιώξεις;

πώς οι παραπάνω στόχοι και οι επιδιώξεις υλοποιούνται σε σπουδαστικά προγράμματα;

η αξιολόγηση των σπουδαστών και οι εξετάσεις αντικατοπτρίζουν το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών και μαθημάτων;

έχει, πράγματι, ένας απόφοιτος τις γνώσεις, τα προσόντα, και τις νοοτροπίες που απαιτούνται;

Στο διάγραμμα 1 παρατίθενται οι συντελεστές που καθορίζουν την ποιότητα

Διάγραμμα 1: συντελεστές που καθορίζουν την ποιότητα

Δηλωμένοι στόχοι και επιδιώξεις	Μετατροπή των στόχων και επιδιώξεων σε προγράμματα σπουδών	Αντικατοπτρισμός του περιεχομένου ενός προγράμματος στις εξετάσεις και τις εργασίες που πρέπει να επιτελέσουν οι σπουδαστές	Τι απέκτησαν οι σπουδαστές όσον αφορά: α) τις γνώσεις β) τα προσόντα γ) τις νοοτροπίες :
---------------------------------	--	---	---

Ποιότητα είναι μία έννοια η οποία μπορεί να ερμηνευθεί ποικιλοτρόπως. Δεν είναι δυνατό να γίνει αναφορά για μία συγκεκριμένη ποιότητα. Πρέπει να γίνεται λόγος για ποιότητες ή για διάφορες πτυχές της ποιότητας. Κατά συνέπεια, μία ΟΟ πρέπει να αναζητήσει τις απαιτήσεις των διαφόρων συντελεστών της εκπαίδευσης: τους σπουδαστές, τον ακαδημαϊκό κόσμο, τους εργοδότες, την κυβέρνηση και την ευρύτερη κοινωνία.

Η ποιότητα ενός εκπαιδευτικού προγράμματος καθορίζεται από έναν αριθμό παραγόντων. Εν πρώτοις, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα των καθηγητών και τον τρόπο με τον οποίο μεταφέρεται η γνώση. Αυτό δύσκολα κανείς μπορεί να το κρίνει εκ πρώτης όψεως. Πρέπει να δαπανηθεί πολύς χρόνος σε διαλέξεις και σεμινάρια. Αυτός είναι ο ρόλος της επιτροπής αξιολόγησης της ποιότητας. Έμμεσα, μία γνώμη μπορεί να διαμορφωθεί με βάση τα σχόλια των σπουδαστών όσον αφορά την προσφορά εκπαίδευσης, το βαθμό στον οποίο οι καθηγητές είναι σε θέση να λάβουν παιδαγωγική κατάρτιση και στο βαθμό στον οποίο οι παιδαγωγικές ικανότητες λαμβάνονται υπόψη κατά το διορισμό ή την προαγωγή του εκπαιδευτικού προσωπικού. Τα σημεία αυτά πρέπει να αναθεωρηθούν από το προσωπικό και από τους σπουδαστές.

Η ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων καθορίζεται περαιτέρω από το περιεχόμενο και το επίπεδο του αντικειμένου το οποίο διδάσκεται. Επίσης, το περιεχόμενο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους στόχους και τον τρόπο με τον οποίο οι στόχοι αυτοί ενσωματώνονται στην εργασία που τελικά ανατίθεται στους σπουδαστές. Σε ένα ορισμένο βαθμό, η περιγραφή του προγράμματος σπουδών δίνει μία ορισμένη αντίληψη όσον αφορά το περιεχόμενό του. Τα ερωτήματα τα οποία μπορεί να τεθούν σχετικά με το θέμα αυτό συνδέονται με τη συνεκτικότητα των προγραμμάτων, τη βασική φιλοσοφία (γιατί, πράγματι, επιλέγησαν τα προγράμματα αυτά;).

Εάν τα προγράμματα είναι επαγγελματικής κατεύθυνσης, η ΟΟ θα αναμένει την έκθεση αυτοαξιολόγησης για να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα: Τα στοιχεία των προγραμμάτων σπουδών είναι απαραίτητα για την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων στο στοχευόμενο τομέα; Το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ικανοποιεί τις απαιτήσεις των εργοδοτών ή του επαγγέλματος; Εάν τα προγράμματα έχουν μάλλον ακαδημαϊκό περιεχόμενο, οι ερωτήσεις πιθανόν να έχουν την εξής μορφή: Τα προγράμματα συμμορφώνονται με τις πρόσφατες εξελίξεις στον ακαδημαϊκό κλάδο; Τα προγράμματα έχουν ικανοποιητικό ακαδημαϊκό επίπεδο;

Επίσης, οι διάφοροι περιορισμοί και η εκπαιδευτική πολιτική καθορίζουν την ποιότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος. Κάτω από ποιες συνθήκες ένα πρόγραμμα που αποβλέπει στην απονομή πτυχίου διαμορφώνει την εκπαιδευτική διαδικασία; Ποια είναι η σχέση μεταξύ εκπαίδευσης και έρευνας; Ποια είναι η κατάσταση όσον αφορά το φόρτο σπουδών; Ποια πολιτική ακολουθείται σε σχέση με την εκπαίδευση; Μία σημαντική πτυχή της εκπαιδευτικής οργάνωσης και διαχείρισης είναι η διαρθρωτική ποιότητα του ελέγχου. Σε ποιο βαθμό διασφαλίζεται; Τι συνέχεια δίνεται στις αξιολογήσεις;

β) Χρειάζεται η ΟΟ να παρακολουθήσει διαλέξεις;

Η ποιότητα της εκπαίδευσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αλληλεπίδραση του προσωπικού και των σπουδαστών. Σε ορισμένα εθνικά πλαίσια, οι εκτιμητές παρακολουθούν διαλέξεις, φροντιστήρια και ομάδες εργασίας. Οι αποφάσεις όσον αφορά το ερώτημα εάν πρέπει να πραγματοποιηθούν επισκέψεις στις αιθουσές διαλέξεων πρέπει να ληφθούν από τις εθνικές επιτροπές. Πρέπει να τονισθεί ότι έργο της ΟΟ δεν είναι να αξιολογήσει μεμονωμένα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού ή μεμονωμένους σπουδαστές.

γ) Η σχέση εκπαίδευσης και έρευνας

Η ΟΟ αρχίζει το έργο της εξετάζοντας τα εκπαιδευτικά προγράμματα χωρίς να αξιολογήσεις την έρευνα. Πολλοί λόγοι συνηγορούν υπέρ της διετής προσέγγισης αυτής: η εμπειρογνωμοσύνη που απαιτείται για την αξιολόγηση της έρευνας διαφέρει από την εμπειρογνωμοσύνη που απαιτείται για την αξιολόγηση της εκπαίδευσης και της διδασκαλίας. Όσον αφορά την έρευνα, απαιτούνται άτομα που έχουν μεγαλύτερη ειδικότητα στον τομέα, ενώ, όσον αφορά την εκπαίδευση, οι εμπειρογνώμονες απαιτείται να έχουν μία γενική θεώρηση του κλάδου.

Εντούτοις, ο δεσμός μεταξύ διδασκαλίας και έρευνας είναι χαρακτηριστικός για ένα πανεπιστήμιο και, για το λόγο αυτό, η ποιότητα της εκπαίδευσης δεν μπορεί να αξιολογηθεί χωρίς να ληφθεί υπόψη ο δεσμός αυτός. Ερωτήματα όπως, για παράδειγμα, "Κατά ποιο τρόπο οι σπουδαστές έρχονται σε επαφή με την έρευνα;" "Ποιο ρόλο διαδραματίζει η έρευνα στα προγράμματα;" δεν μπορεί να αποφευχθούν

και πρέπει να δοθούν απαντήσεις κατά την αξιολόγηση. Όμως, η αξιολόγηση των ερευνητικών προγραμμάτων ή ερευνητικών σχεδίων δεν αποτελεί τμήμα των καθηκόντων μίας ΟΟ.

III Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΕΠΙΤΟΠΟΥ

Ο γραμματέας καταρτίζει το πρόγραμμα της επιτόπου επίσκεψης ύστερα από συνεννόηση με τη σχολή, σύμφωνα με μία στερεότυπη διαδικασία. Η ακρόαση των μελών του προσωπικού και των σπουδαστών από την επιτροπή γίνεται σε ημερομηνίες που έχουν καθορισθεί εκ των προτέρων.

Ένα τυπικό πρόγραμμα επιτόπου επίσκεψης θα πρέπει να έχει την ακόλουθη μορφή :

1. Πρώτη συνάντηση με τις αρχές του Πανεπιστημίου

Η επίσκεψη να ξεκινήσει με μία εισαγωγική συνεδρίαση με τον πρόεδρο και/ή τον πρύτανη και έναν ανώτερο εκπρόσωπο της διοίκησης. Κατά τη συνεδρίαση αυτή θα παρουσιασθούν η εντολή και οι στόχοι της ΟΟ.

Μετά τη συνεδρίαση αυτή, θα πρέπει να διενεργηθούν συνεντεύξεις με τις ακόλουθες ομάδες :

2. Συνάντηση με την ομάδα αυτοαξιολόγησης

Κατά την ακρόαση η ΟΟ μπορεί να ζητήσει διευκρινίσεις όσον αφορά ορισμένα σημεία τα οποία δεν είναι απολύτως σαφή.

3. Συνάντηση με εκπροσώπους των σπουδαστών

Είναι σκόπιμο οι σπουδαστές, οι οποίοι προσκαλούνται για ακροάσεις, να μην επιλέγονται από τις ακαδημαϊκές σχολές, αλλά μάλλον από το γραμματέα της ΟΟ ή μία οργάνωση των σπουδαστών.

Οι σπουδαστές αποτελούν ιδιαίτερα πλούσια πηγή πληροφοριών, οι πληροφορίες, όμως, δεν πρέπει να συγκριθούν έναντι των απόψεων των μελών του προσωπικού. Οι ακροάσεις των σπουδαστών είναι σημαντικές για να σχηματισθεί μία γνώμη όσον αφορά το φόρτο των σπουδών, τις παιδαγωγικές ικανότητες του εκπαιδευτικού προσωπικού, τη συνκτικότητα του προγράμματος, για να διαπιστωθεί εάν οι σπουδαστές είναι οικείοι με τους στόχους και τις επιδιώξεις των προγραμμάτων σπουδών, τη διοργάνωση των προγραμμάτων σπουδών και τις διάφορες εγκαταστάσεις του ιδρύματος. Στις ακροάσεις των σπουδαστών δεν πρέπει να παρίστανται μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού έτσι ώστε οι σπουδαστές να έχουν ελευθερία λόγου.

Η σύνθεση των αντιπροσωπειών των σπουδαστών απαιτεί μεγάλη προσοχή. Είναι απαραίτητο η ομάδα να είναι όσο το δυνατόν πιο εκπροσωπευτική όλου του σπουδαστικού πληθυσμού σε ένα δεδομένο κλάδο. Εξάλλου, είναι σημαντικό στην ομάδα να μη συμμετέχουν μόνο οι λαμπρότεροι σπουδαστές.

4. Μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού

Οι ακροάσεις αυτές θα χρησιμοποιηθούν για συζήτηση σχετικά με το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος, τους στόχους και τις επιδιώξεις ("Γιατί επιλέξατε το πρόγραμμα αυτό;"). Άλλα θέματα τα οποία θα συζητηθούν είναι ο τρόπος αξιολόγησης των σπουδαστών, οι εξετάσεις, το έργο που ανατίθεται στους σπουδαστές, τα ερευνητικά σχέδια κ.λ.π.

5. Εκπρόσωποι διαφόρων αρμοδίων επιτροπών

Η σύνθεση και η εντολή των εν λόγω επιτροπών ποικίλει ανάλογα με τα εθνικά πλαίσια και τις παραδόσεις. Σε ορισμένες χώρες, θα είναι σκόπιμο να διεξαχθούν ακροάσεις με μέλη της επιτροπής κατάρτισης του προγράμματος σπουδών ή μέλη της επιτροπής η οποία είναι υπεύθυνη για τις εξετάσεις. Κατά τις ακροάσεις με την επιτροπή κατάρτισης του προγράμματος σπουδών, θα συζητηθεί ο τρόπος με τον οποίο ενημερώνεται το πρόγραμμα σπουδών, καθώς και ο τρόπος προγραμματισμού και επίτευξης των καινοτομιών. Η ακρόαση με την επιτροπή η οποία είναι υπεύθυνη για τη διοργάνωση των εξετάσεων θα πρέπει να διασφανίσει πώς θα εξασφαλίζεται η ποιότητα των εξετάσεων και των πτυχίων.

6. Ελεύθερες ώρες

Θα ήταν σκόπιμο να διοργανωθούν "**ελεύθερες ώρες**" κατά τις οποίες μεμονωμένα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού και μεμονωμένοι σπουδαστές θα μπορούν να μιλήσουν με την επιτροπή.

Ο γραμματέας διασφαλίζει ότι η διοργάνωση των "**ελεύθερων ωρών**" κοινοποιείται ευρύτατα στη σχολή.

7. Εξέταση των εγκαταστάσεων

Ένα μέρος του προγράμματος αφιερώνεται για την εξέταση των εγκαταστάσεων : αίθουσες διαλέξεων, χώροι ομάδων εργασιών, εργαστήρια, αίθουσες πρακτικής εργασίας, βιβλιοθήκες, κ.λ.π.

Για την πραγματοποίηση της επίσκεψης των εγκαταστάσεων, η επιτροπή μπορεί να διαιτεί σε μικρότερες ομάδες.

8. Επισκέψεις στις αίθουσες διδασκαλίας

Επισκέψεις στις αίθουσες διδασκαλίας για την παρακολούθηση της μεθόδου διδασκαλίας (ενδεχομένως).

9. Τελική συνάντηση με τις αρχές του Πανεπιστημίου

Η επίσκεψη θα πρέπει να περατωθεί με συζήτηση της ΟΟ με τους εκπροσώπους των αρχών του Πανεπιστημίου που έλαβαν μέρος στην πρώτη ακρόαση. Σε ορισμένες χώρες, η ΟΟ μπορεί να κρίνει σκόπιμο να παρουσιάσει τις πρώτες και προκαταρκτικές εντυπώσεις της. Στην περίπτωση αυτή, η ομάδα θα πρέπει να έχει την ευκαιρία να ζητήσει τα κύρια στοιχεία των πορισμάτων της.

Στο σημείο αυτό της αξιολόγησης, η ΟΟ μπορεί να διενεργήσει μία προσωπική συζήτηση για έναν αριθμό θεμάτων, δεδομένου ότι η έκθεση η οποία θα δημοσιευθεί δεν θα συμπεριλαμβάνει στοιχεία σχετικά με μεμονωμένα άτομα.

Για τη σύνταξη των πορισμάτων πρέπει να διατεθεί μισή ημέρα τουλάχιστον. Για το σοβαρό αυτό έργο, η καλύτερη μέθοδος είναι κάθε εμπειρογνώμονας να συμπληρώσει έναν κατάλογο σημείων προς έλεγχο που έχει καταρτισθεί προηγουμένως, ώστε να αποφευχθεί μία άνιση μεταχείριση των σχολών.

IV Η ΕΚΘΕΣΗ

Μετά την επίσκεψη σε μία σχολή, ο γραμματέας θα καταρτίσει ένα πρώτο σχέδιο της έκθεσης αναφορικά με τη σχολή, κάνοντας χρήση συγκεκριμένων καταλόγων σημείων προς έλεγχο και, ενδεχομένως, των πρακτικών των προφορικών εκθέσεων. Ο γραμματέας θα κάνει χρήση μιας στερεότυπης μορφής εγγράφου, η οποία είναι συμβατή με τη μορφή και τη δομή των κατευθυντηρίων γραμμών αναφορικά με την αυτοαξιολόγηση.

Το σχέδιο θα συζητηθεί σε μία άλλη συνέδριαση, αλλά θα αποσταλεί προηγούμενως στο ίδρυμα όταν θα ζητηθεί από την ακαδημαϊκή σχολή να σχολιάσει τυχόν σφάλματα σχετικά με δεδομένα και να προσθέσει ενδεχομένως σχόλια. Εντούτοις, τα όρια μεταξύ της γνώμης της σχολής σχετικά με "ανακρίβειες όσον αφορά δεδομένα" και "διατύπωση μίας γνώμης η οποία διαφέρει από τη γνώμη της επιτροπής" δεν μπορεί να διασαφηνισθούν με ακρίβεια. Για το λόγο αυτό, η επιτροπή θα αποφασίσει ποια συνέχεια να δώσει στα σχόλια της σχολής.

Η έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης ποιότητας θα υποβληθεί στην εθνική επιτροπή, η οποία είναι υπεύθυνη για τη συνέχεια που θα δοθεί σύμφωνα με το επίσημο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πρότυπων προγραμμάτων.

Περιεχόμενο της έκθεσης της ομάδας εξωτερικής αξιολόγησης

Εισαγωγή	Προσωπικό και διαχείριση των ανθρώπινων πόρων
* η επιτροπή * όροι αναφοράς * μέθοδος εργασίας * σύντομη εκτίμηση της αξιολόγησης	* αριθμός προσωπικού και σύνθεση * ευθύνες όσον αφορά τη διδασκαλία * διαχείριση προσωπικού
Οργάνωση της αξιολόγησης * σύντομη περιγραφή του εθνικού συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης * σύντομη περιγραφή της ακαδημαϊκής σχολής του Ιδρύματος * επιτροπές	Διευκολύνσεις * προϋπολογισμός και πηγές χρηματοδότησης * υποδομές * αίθουσες διαλέξεων/εργαστήρια/βιβλιοθήκες/ αίθουσες ηλεκτρονικών υπολογιστών, κ.λ.π.
Το πρόγραμμα * στόχοι και επιδιώξεις * διοργάνωση * περιεχόμενο του προγράμματος * διδασκαλία και μέθοδοι διδασκαλίας * προσόντα των σπουδαστών * μέθοδοι αξιολόγησης	Διαχειριση ποιότητας * εσωτερική αξιολόγηση της ποιότητας * διοικητική αποτελεσματικότητα * διαδικασίες για την ενημέρωση του προγράμματος σπουδών.
Οι σπουδαστές * αριθμός σπουδαστών * προϋποθέσεις εγγραφής * ποσοστό σπουδαστών που ολοκληρώνουν και που εγκαταλείπουν τις σπουδές * μέσος όρος διάρκειας σπουδών * καθοδήγηση όσον αφορά τις σπουδές * φόρτος εργασίας των σπουδαστών	Εξωτερικές σχέσεις * επαφές με τη βιομηχανία, τις δημόσιες υπηρεσίες και επαγγελματικούς φορείς. * επαφές με άλλα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. * συμμετοχή στο ERASMUS και άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών.
	Περίληψη και πορίσματα * κύρια συμπεράσματα και εισηγήσεις

Γ. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

I. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Κάθε συμμετέχουσα χώρα θα συγκροτήσει εθνική επιτροπή, η οποία θα αποτελείται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών της ακαδημαϊκής κοινότητας και των επαγγελματικών οργανισμών σε συνάρτηση με τους ακαδημαϊκούς κλάδους που αξιολογούνται στα συμμετέχοντα ιδρύματα της εν λόγω χώρας.

Για να διασφαλισθεί η αμεροληψία όλων όσοι συμμετέχουν στο πρόγραμμα, οι εκπρόσωποι από τα αξιολογούμενα ιδρύματα δεν θα πρέπει να είναι μέλη των εθνικών επιτροπών και τα μέλη των εθνικών επιτροπών δεν θα πρέπει να ορίζονται ως μέλη των ομάδων ομοτίμων.

Κάθε εθνική επιτροπή θα διαθέτει ένα πρόεδρο και ένα γραμματέα. Ο πρόεδρος μπορεί, επίσης, να ασκεί καθήκοντα γραμματέα. Ο γραμματέας ή ο πρόεδρος θα είναι το πρόσωπο το οποίο θα είναι αρμόδιο για τις επαφές με την ομάδα διαχείρισης και θα έχει το καθήκον της διασφάλισης της ανταλλαγής πληροφοριών και συντονισμού του χρονοδιαγράμματος του προγράμματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο γραμματέας σε κάθε χώρα θα είναι, επίσης, το πρόσωπο το οποίο θα είναι αρμόδιο για τις επαφές με τα αξιολογούμενα ιδρύματα και τους εμπειρογνόμονες των ομάδων ομοτίμων.

Κατά συνέπεια, ο γραμματέας θα πρέπει να είναι ικανός να απαντά σε ερωτήματα που προέρχονται από συμμετέχοντα ιδρύματα και τους εμπειρογνόμονες των ΟΟ σχετικά με το πρόγραμμα γενικά και για λεπτομερέστερες πτυχές του προγράμματος, π.χ. ερωτήσεις σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές. Ο γραμματέας της εθνικής επιτροπής θα πρέπει να τηρείται ενήμερος όσον αφορά την πρόοδο που επιτελείται κατά το στάδιο της αυτοαξιολόγησης στα αξιολογούμενα ιδρύματα και να διασφαλίζει ότι τηρούνται όλες οι προθεσμίες κατά την υλοποίηση του προγράμματος (στο τμήμα Γ/III του παρόντος εγγράφου αναφέρονται οι ιδιαίτερες αρμοδιότητες της εθνικής επιτροπής). Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να διαθέτει ο γραμματέας σημαντικές ικανότητες.

Η γραμματεία της ομάδας διαχείρισης παρέχει τη συνδρομή της στην εθνική επιτροπή αναφορικά με ερωτήματα που σχετίζονται με το πρόγραμμα, τη μέθοδο, τις διαδικασίες, το χρονοδιάγραμμα του προγράμματος κ.λ.π. και ερωτήματα σχετικά με τη συμμετοχή της ομάδας διαχείρισης σε εθνικά συνέδρια.

Εξάλλου, οι πρόεδροι και / ή γραμματείς των εθνικών επιτροπών συγκροτούν την ευρωπαϊκή επιτροπή μαζί με τα μέλη της ομάδας διαχείρισης.

II. ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

1. Ορισμός της ομάδας ομοτίμων

Οι εθνικές επιτροπές είναι αρμόδιες για τον ορισμό των μελών, των προέδρων και των γραμματέων των ομάδων ομοτίμων.

Για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα μέλη των ομάδων ομοτίμων παρακαλείσθε να συμβουλευθείτε το τμήμα Β/1.

Προκειμένου να συγκροτηθεί μία ομάδα εμπειρογνωμόνων από τις άλλες συμμετέχουσες χώρες, κάθε εθνική επιτροπή καλείται επίσης να αποστείλει στη γραμματεία της ομάδας διαχείρισης ένα κατάλογο εμπειρογνωμόνων από τις εθνικές ομάδες ομοτίμων που θα μπορούσαν να συμμετάσχουν ως εξωτερικοί εμπειρογνώμονες σε μία άλλη χώρα. Κατά συνέπεια, είναι απαραίτητο να διευκρινισθούν οι γλώσσες εργασίας των εν λόγω ατόμων. Οι ενδεχόμενοι αυτοί εμπειρογνώμονες μπορεί να επιλεγούν ως εξωτερικά μέλη των εθνικών ομάδων ομοτίμων από την εθνική επιτροπή.

2. Διοργάνωση εθνικών συνεδρίων και εργαστηρίων κατάρτισης

Οι εθνικές επιτροπές και ιδιαίτερα οι πρόεδροι και / ή οι γραμματείς είναι υπεύθυνοι για τη διοργάνωση εθνικών συνεδρίων με στόχο την ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με τους στόχους, τη μεθοδολογία και την εφαρμογή των πρότυπων προγραμμάτων. Ένα ή δύο μέλη της ομάδας διαχείρισης θα συμμετάσχουν, εφόσον το επιθυμούν οι χώρες στα εθνικά συνέδρια. Μία ομάδα χωρών μπορεί να διοργανώσει κοινό συνέδριο εφόσον δεν τίθενται προβλήματα από γλωσσικής απόψεως. Οι συμμετέχοντες σε μία παρόμοια διάσκεψη θα είναι τα μέλη των εθνικών επιτροπών, οι πρόεδροι και οι γραμματείς των ομάδων ομοτίμων και εκπρόσωποι των αξιολογούμενων ιδρυμάτων, κατά προτίμηση οι πρόεδροι των ομάδων αξιολόγησης.

Η κατάρτιση των εμπειρογνωμόνων των ομάδων ομοτίμων θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα της ημερήσιας διάταξης, είτε των εθνικών διασκέψεων, - στην περίπτωση αυτή όλα τα μέλη των ομάδων ομοτίμων θα πρέπει να συμμετέχουν στις εθνικές διασκέψεις, είτε ιδιαίτερων συνεδριάσεων οι οποίες ως στόχο θα έχουν την κατάρτιση και την παροχή πληροφοριών τους εμπειρογνώμονες. Πάντως, πρέπει να τονιστεί ότι πρέπει να διοργανωθούν εργαστήρια κατάρτισης σε διεθνείς χώρες.

3. Προετοιμασία των δημοσιονομικών κατευθύνσεων

Προκειμένου να εξασφαλισθεί ομοιογένεια όσον αφορά τις δημοσιονομικές διαδικασίες σε κάθε χώρα, οι εθνικές επιτροπές θα πρέπει να συντονίσουν τη διάθεση των κονδυλίων των προϋπολογισμών που διατίθενται στα συμμετέχοντα ιδρύματα με την προετοιμασία κατευθύνσεων οι οποίες θα καθορίζουν τις λεπτομέρειες όσον αφορά τις ακόλουθες δαπάνες :

- αμοιβές των εμπειρογνωμόνων
- τημερήσια αποζημίωση για τους εμπειρογνώμονες όσον αφορά τις επιτόπου επισκέψεις
- οδοιπορικά έξοδα για τις επιτόπου επισκέψεις
- διοργάνωση εθνικών συνεδρίων

4. Συνέχεια

Οι εθνικές επιτροπές είναι αρμόδιες για τη διασφάλιση της συνέχειας που δίδεται στα πρότυπα προγράμματα και ιδιαίτερα για την ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων των εμπειριών σε εθνικό επίπεδο.

III. ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Οι εθνικές επιτροπές είναι αρμόδιες για την προετοιμασία των εθνικών εκθέσεων με βάση τις εκθέσεις αξιολόγησης των ομάδων ομοτίμων και τις εμπειρίες της αξιολόγησης με επίκεντρο τις μεθοδολογικές πτυχές της διαδικασίας. Η ομάδα διαχειρίστης θα προετοιμάσει ένα πρότυπο όσον αφορά το περιεχόμενο των εθνικών εκθέσεων. Οι εθνικές επιτροπές είναι αρμόδιες για τη διασφάλιση της μετάφρασης των εκθέσεων στα αγγλικά και σε μία άλλη κοινοτική γλώσσα.

IV. Η ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Οι εκθέσεις αυτοαξιολόγησης θα πρέπει να αποστέλλονται στις εθνικές επιτροπές οι οποίες είναι αρμόδιες για τη διανομή τους στις ομάδες ομοτίμων. Οι εκθέσεις διατίθενται σε κάθε άτομο που υποβάλλει σχετική έκθεση στο αξιολογούμενο ίδρυμα.

Οι εκθέσεις αξιολόγησης αποστέλλονται στις εθνικές επιτροπές μετά την αποστολή τους στα αξιολογούμενα ιδρύματα για ενδεχόμενα τεχνικά σφάλματα ή σφάλματα όσον αφορά πραγματικά δεδομένα. Οι εθνικές επιτροπές αποφασίζουν εάν οι εκθέσεις πρέπει να δοθούν στη δημοσιότητα.

Οι εθνικές εκθέσεις αποστέλλονται στην ευρωπαϊκή επιτροπή (η οποία απαρτίζεται από τους προέδρους και / ή τους γραμματείς των εθνικών επιτροπών και τα μέλη της ομάδας διαχείρισης) : οι εκθέσεις αυτές, οι οποίες διατίθενται επίσης δημοσίως, αποστέλλονται σε όλες τις εθνικές επιτροπές είτε στην πρωτότυπη γλώσσα ή σε μετάφραση.

Η ευρωπαϊκή έκθεση, η οποία καταρτίζεται από τη γραμματεία της ομάδας διαχείρισης με βάση τις εθνικές εκθέσεις, αποστέλλεται στην ευρωπαϊκή επιτροπή. Στη συνέχεια, οριστικοποιείται από την ομάδα διαχείρισης.

Η έκθεση αυτή μεταφράζεται από την Επιτροπή σε όλες τις κοινωνικές γλώσσες και αποστέλλεται σε όλες τις χώρες οι οποίες έχουν συμμετάσχει στα πρότυπα προγράμματα.

Οι εθνικές επιτροπές είναι υπεύθυνες για τη διανομή της εν λόγω τελικής έκθεσης στις χώρες τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 : ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Κατάλογος των διαφόρων εκθέσεων

		αριθμός εκθέσεων
Ιδρύματα	εκθέσεις αυτοαξιολόγησης	46 (36+10)
Ομάδες ομοτίμων	εκθέσεις αξιολόγησης	46 (36+10)
Εθνικές επιτροπές	εθνικές εκθέσεις	17(12+5)
Ευρωπαϊκή επιτροπή	ευρωπαϊκή έκθεση	1

Γλώσσες σύνταξης των εκθέσεων

Εκθέσεις αυτοαξιολόγησης	εθνική γλώσσα
Εκθέσεις αξιολόγησης	εθνική γλώσσα
Εθνικές εκθέσεις	εθνική γλώσσα, αγγλικά και μία άλλη κοινωνική γλώσσα
Ευρωπαϊκή έκθεση	όλες οι κοινωνικές γλώσσες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 : ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Κάθε κράτος μέλος

Νοέμβριος 1994

- επιλέγει τους ακαδημαϊκούς κλάδους
- επιλέγει τα ιδρύματα
- συγκροτεί την εθνική επιτροπή

Εναρκτήρια συνεδρίαση

22 Νοεμβρίου 1994

Τα ιδρύματα προτεοιμάζουν την έκθεση αυτοαξιολόγησης

Δεκέμβριος 1994 -
15 Μαρτίου 1995

Η εθνική επιτροπή ορίζει τα μέλη των ομάδων ομοτίμων

Δεκέμβριος 1994

Η εθνική επιτροπή διοργανώνει το (τα) εθνικό (α) συνέδριο (α)

Ιανουάριος -
Φεβρουάριος 1995

Οι ομάδες ομοτίμων διενεργούν τις επιτόπου επισκέψεις

Απρίλιος 1995

Οι ομάδες ομοτίμων αποστέλλουν τις εκθέσεις αξιολόγησης στις εθνικές επιτροπές

Τέλη Μαΐου 1995

Η εθνική επιτροπή αποστέλλει την εθνική έκθεση στην ευρωπαϊκή επιτροπή

Τέλη Ιουνίου 1995

Η ευρωπαϊκή επιτροπή προετοιμάζει την ευρωπαϊκή έκθεση
(συνεδρίαση : 30 Οκτωβρίου)

Σεπτέμβριος - μέσα Νοεμβρίου 1995